

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการผลิตละครโทรทัศน์กลายเป็นธุรกิจบันเทิง ที่มีการแข่งขันสูงในกลุ่มผู้ผลิตละครโทรทัศน์ด้วยกัน ได้รับความสนใจ และได้รับความนิยมจากผู้ชมเป็นจำนวนมาก สามารถทำรายได้จำนวนมากมหาศาลให้กับผู้ผลิตและสถานีโทรทัศน์ ซึ่งการที่จะต่อสู้กับสภาวะการแข่งขันทางการตลาดได้ ผู้ผลิตละครโทรทัศน์แต่ละบริษัทต่างพยายามหากกลยุทธ์และวิธีการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ที่สามารถสร้างความแตกต่างและความน่าสนใจให้แก่ผู้ชม โดยในสวนเทคโนโลยี และเครื่องมืออุปกรณ์การผลิตละครโทรทัศน์ อาจไม่มีความแตกต่างกันมากนัก แต่กลยุทธ์หนึ่งในการแข่งขันเพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้ชม และเป็นวิธีการนำเสนอที่ผู้ผลิตนิยมปฏิบัติกันตลอดมา คือ การคัดเลือกนักแสดงที่มีความสามารถและมีชื่อเสียงจากวงการต่าง ๆ เช่น วงการภาพยนตร์ วงการนักร้อง หรือวงการโฆษณา มาแสดงในละครโทรทัศน์ เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจและเพิ่มคุณภาพให้กับละคร

Kotler (1997) กล่าวว่า ในอุตสาหกรรมประเภทศิลปะการแสดง (performing arts) บุคคลผู้ทำการผลิตที่สำคัญที่สุด คือ ศิลปิน (artists) และเจ้าหน้าที่ในการผลิต (production staff) ซึ่งจะมีกลุ่มบุคคลหรือศิลปินเพียงไม่กี่กลุ่มเท่านั้น ที่ได้รับความสนใจ (concentrated supplier group) และผู้ผลิตยอมลงทุนในการว่าจ้าง เพื่อนำเสนอผลงานของตน โดยการนำเสนอกลุ่มบุคคลเหล่านี้ จะสามารถดึงดูดความสนใจให้กับผู้ชมได้มากกว่าอุตสาหกรรมที่ทำการผลิตด้วยซ้ำไป Kotler ยกตัวอย่าง การนำเสนอดารานักแสดงที่มีชื่อเสียง (superstars) และนักดนตรีวงออเคสตรา (orchestral musicians) ที่มีความสามารถเฉพาะตัวสูง โดยได้รับการฝึกฝนในระดับมืออาชีพ ผ่านกระบวนการแข่งขัน และกระบวนการคัดเลือกอย่างพิถีพิถัน จนไม่สามารถหาศิลปินที่สามารถทดแทนศิลปินเหล่านี้ได้ จึงทำให้เกิดปัญหาภาวะขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพ โดยส่งผลให้กลุ่มศิลปินเหล่านี้มีอำนาจการต่อรองที่มากขึ้น เนื่องจากความสามารถในการแสดง และความมั่นคงทางจิตใจ ที่ผ่านการฝึกฝนพัฒนาของศิลปิน เป็นสิ่งสำคัญที่สร้างความสำเร็จให้กับองค์กร

เช่นเดียวกันกับ การคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ (casting) จึงได้กลายเป็นกลยุทธ์และขั้นตอนสำคัญในการผลิตละคร ที่ผู้ผลิตหลายบริษัทและหลายสถานีโทรทัศน์ ต่างพยายามใช้ในการช่วงชิงตลาดผู้บริโภคและกลุ่มเป้าหมาย โดยมีการพิจารณาวางแผน และสร้างสรรค์กระบวนการต่าง ๆ ในแต่ละขั้นตอน เพื่อจะได้ประสบความสำเร็จในการตอบสนองของความต้องการ และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ชม

การที่ละครจะได้รับความนิยมจากผู้ชมหรือไม่ นักแสดงถือเป็นแม่เหล็กสำคัญที่ใช้ในการดึงดูดผู้ชม เพราะผู้ชมส่วนใหญ่ มักตัดสินใจเลือกชมละครโทรทัศน์จากการดูจากนักแสดงหรือดาราที่ตนชื่นชอบก่อน ดังนั้น ในการคัดเลือกนักแสดงแต่ละคนเข้ามารับบทบาทของตัวละครแต่ละตัวในเรื่องจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง (จิตรลดา ดิษยนันท์, 2538 : 477)

อย่างไรก็ตาม นักแสดงภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากนักแสดงประเภทอื่น คือ แม้ว่าจะต้องมีพื้นฐานการแสดงในการใช้ลักษณะรูปร่าง และเสียง เช่นเดียวกันกับนักแสดงละครเวที แต่ในการแสดงภาพยนตร์และโทรทัศน์ จะแตกต่างกันในเรื่อง เทคนิค ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดคุณสมบัติของนักแสดง

การแสดงละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ ดูเหมือนว่ามีความคล้ายคลึงกัน แต่ในการแสดงละครโทรทัศน์ นักแสดงต้องรับรู้เทคนิคต่าง ๆ และยังมีรายละเอียดอื่นที่มากกว่า ซึ่งนอกจากการใช้เนื้อที่ในการแสดงที่จำกัด การปฏิบัติตามคำสั่ง โดยเคลื่อนไหวให้พอดีกับกล้อง และระยะเวลาการฝึกซ้อมที่จำกัดแล้ว ขณะเดียวกัน นักแสดงละครโทรทัศน์ต้องพยายามสร้างลักษณะนิสัยตัวละคร จำบท จำทิศทาง การเคลื่อนไหวที่แน่นอน คำนึงถึงการแสดงที่มีความเกี่ยวข้องกับนักแสดงคนอื่น ๆ คอยดูผู้กำกับการแสดง และต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่า ผู้ชม คือ ช่างกล้อง นักแสดงจึงต้องมีความพิถีพิถัน และไม่ปล่อยให้สายตาของกล้องมองเห็นความอึดอัดใจ

การใช้เทคนิคในด้านต่าง ๆ ยังมีอีกมากมาย ทั้งการแต่งหน้า (makeup) การตัดต่อภาพ (editing) การกำกับฝ่ายศิลป์ และการสร้างเทคนิคพิเศษต่าง ๆ (special effects) เพราะฉะนั้น การเรียนรู้ในเรื่องเทคนิคของนักแสดงโทรทัศน์ จึงเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากการใช้เทคนิคต่าง ๆ สามารถก่อให้เกิดผลทางจิตวิทยามากมาย ประกอบกับนักแสดงละครโทรทัศน์ ต้องมีความสามารถในการสร้างลักษณะนิสัยตัวละคร เนื่องจากการสื่อสารทางโทรทัศน์ ให้ความรู้สึกที่ใกล้ชิดกับผู้ชมมาก นักแสดงจึงต้องมีการควบคุม

การแสดงออกทางสีหน้า แววตา และร่างกายทั้งหมด การเคลื่อนไหวโดยมิได้ตั้งใจ อาจก่อให้เกิดความหมายเป็นพิเศษขึ้น และอาจหันเหความสนใจไปได้ ภาพระยะใกล้ จึงเป็นปัจจัยบังคับให้นักแสดงต้องมีสติ และสมาธิแน่วแน่อยู่ตลอดเวลา

ในการผลิตละครโทรทัศน์ ผู้ผลิตละครจึงต้องคัดเลือกนักแสดงที่คิดว่ามีความเหมาะสมที่สุดให้แก่ละครของตน เนื่องจากในการคัดเลือกนักแสดงที่เหมาะสมกับบทบาท และมีความสามารถทางการแสดง จะทำให้การสื่อสารและการนำเสนอวัตถุประสงค์ของละคร เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามเป้าหมายในการผลิต อีกทั้งนักแสดงเป็นผู้ดำเนินเรื่องและถ่ายทอดเรื่องราว ลักษณะบุคลิกของตัวละคร ในการสื่อเนื้อหาความหมายของละครทั้งหมด เพราะฉะนั้น เพื่อต้องการสื่อ และถ่ายทอดเรื่องราวให้ชัดเจนสมบูรณ์ที่สุดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของผู้ผลิต การคัดเลือกนักแสดงที่มีความเหมาะสม จึงเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการผลิตละครโทรทัศน์

ความเหมาะสมกับบทบาท หมายถึง บุคคลที่มีบุคลิกภายนอกตามความต้องการของบทละคร ได้แก่ เพศ ส่วนสูง หน้าตา ซึ่งอาจจะเป็นบุคลิก หรือลักษณะเฉพาะตัวของนักแสดงคนนั้นอยู่แล้ว หรือนักแสดงนั้นมีความสามารถ ในการปรับตัวเองให้เหมาะสมกับบทบาทนั้น ๆ ได้ (วีระ สุภะ, 2536 : 376)

อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ (casting) ของแต่ละบริษัท จะมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับนโยบายของบริษัทผู้ผลิต และข้อกำหนดที่ทางสถานีโทรทัศน์และทีมงานของแต่ละบริษัทได้วางไว้ อีกทั้งการผลิตละครโทรทัศน์เป็นธุรกิจบันเทิง ที่อยู่ในสภาวะการแข่งขันทางการตลาดและการลงทุนสูง โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การบรรลุผลกำไร และการรักษาความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับองค์กรธุรกิจอื่น ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ จึงให้ความสำคัญกับเป้าหมายหลัก คือ ผู้ชม เนื่องจากรายได้หลักจากการผลิตละครโทรทัศน์ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของบริษัท หรือการดำเนินงานภายใต้นโยบายของสถานีโทรทัศน์ใด ต่างมุ่งแสวงหาผลกำไรจากการขายเวลาโฆษณาให้กับบริษัทต่าง ๆ ซึ่งบริษัทที่สนับสนุนรายการนั้น ล้วนแต่มีจุดประสงค์หลัก คือ ต้องการโฆษณาในรายการที่มีผู้ชมจำนวนมาก ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ จึงต้องผลิตละครเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ชมเป้าหมายส่วนใหญ่ให้ได้ รวมถึงการรักษาอันดับความนิยมของผู้ชมให้สูงขึ้นอยู่ตลอดเวลา ผู้ชม จึงเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางการทำงานในกระบวนการต่าง ๆ ของการผลิตละครโทรทัศน์

...ผู้ชมนี้ถือว่าเป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงานส่วนหนึ่ง และส่วนใหญ่ด้วย เราจะต้องศึกษาก่อนว่าเขาจะดูอะไร แนวไหน ชอบดาราคนไหน เพราะเขามีโอกาสเลือกมาก ทุกช่องทำละครหมดไป ฉะนั้นเขาจะเป็นคนกำหนด สังเกตดูแล้วกันถ้าละครเรื่องไหนบูมมาก ๆ ก็ยึดเรื่องไป จบยาก หรือบางเรื่องก็จบเร็วเกินไปกว่าที่จะเป็น (วีระ สุภะ, 2536 : 376)

ในการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ จึงเห็นว่า นอกเหนือจากความเหมาะสมตามบทบาทของตัวละครแล้ว การกำหนดนักแสดงละครโทรทัศน์ จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายประการเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้น ในทางปฏิบัติ บางครั้งการคัดเลือกนักแสดงในละครโทรทัศน์ จึงไม่สามารถคัดเลือกนักแสดง ตามความเหมาะสมของบุคลิกตัวละครในเรื่องเป็นหลักได้

เป้าหมายหลักของกลยุทธ์ในการวางตัวแสดง คือ ความเหมาะสม หมายถึงว่าการวางตัวแสดงจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามบทบาทในละครเป็นหลัก แต่ขณะเดียวกัน ก็ต้องคำนึงถึงความนิยมของประชาชนด้วย แต่เนื่องจากปัจจัยเงื่อนไขหลายประการ เช่น เงื่อนไขเรื่องเวลา เรื่องการเซ็นสัญญาของดารา ผู้สนับสนุนรายการ หรือความนิยมชมชอบส่วนตัวของผู้มีอำนาจวางตัวแสดง และเรื่องอัตราค่าแสดง เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลกระทบต่อการวางตัวนักแสดง (จิตรลดา ดิษยนันท์, 2538 : 477)

ในการศึกษา “กระบวนการและปัจจัยในการคัดเลือกนักแสดงในละครโทรทัศน์ไทย” จึงนำเสนอข้อมูลและอธิบายให้เข้าใจถึง กระบวนการคัดเลือกนักแสดงและปัจจัยเงื่อนไขที่รวมถึงบุคคลที่ทำหน้าที่ในการคัดเลือกนักแสดง ที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ของแต่ละบริษัทผู้ผลิต ได้แก่ บริษัทผู้ผลิตละครที่ผลิตละครออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 ซึ่งแต่ละบริษัทผู้ผลิตละคร ต่างมีแนวทางการดำเนินงานผลิตละครโทรทัศน์ของตนเอง ตามนโยบายในการทำงานของสถานีโทรทัศน์ที่แตกต่างกันไป โดยต่างมุ่งหวังเพื่อสร้างผลงานให้เป็นที่ยอมรับของสถานีโทรทัศน์ที่ตนร่วมงานด้วยในขณะเดียวกัน สถานีโทรทัศน์ต่างก็ต้องการเรตติ้ง (Rating) ในเชิงปริมาณของผู้ชมให้มากที่สุด เพื่อหวังผลจากโฆษณาที่เข้ามา ดังนั้น ลักษณะการดำเนินงานของบริษัทผู้ผลิตละครและนโยบายของสถานีโทรทัศน์ที่ต่างกัน จึงมีอิทธิพลต่อการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ที่ต่างกัน โดยเฉพาะการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ที่เป็นขั้นตอนสำคัญ ซึ่งแต่ละบริษัท

ผู้ผลิตต่างต้องมีการวางแผนกันอย่างรอบคอบ เพื่อใช้เป็นกลยุทธ์ในการแข่งขันและดึงดูดความสนใจจากผู้ชม จึงถือเป็นกระบวนการและขั้นตอนที่มีปัจจัยมากมายและสลับซับซ้อน

จากการศึกษา จึงได้พยายามรวบรวม และอธิบายให้เห็นถึง กระบวนการคัดเลือกนักแสดง และบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่ในการคัดเลือกนักแสดง รวมทั้งปัจจัยเงื่อนไขทั้งหมด ที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ไทย จนกระทั่งนำไปสู่การหาข้อสรุป ที่จะเป็ประโยชน์ต่อไปสำหรับบุคคลที่สนใจ ในการใช้เป็นแนวทางการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการคัดเลือกนักแสดงที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยถือเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความสำเร็จ และคุณภาพให้แก่การผลิตละครโทรทัศน์ รวมถึงการได้รับการยอมรับ และความเป็นที่ชื่นชอบจากผู้ชม

ปัญหานำการวิจัย

1. บุคคล หรือกลุ่มบุคคลใดบ้าง ที่ทำหน้าที่ในการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ไทย
2. กระบวนการคัดเลือกนักแสดงในละครโทรทัศน์ไทยเป็นอย่างไร
3. ปัจจัยเงื่อนไขใดบ้าง ที่มีผลเกี่ยวข้องกับต่อกระบวนการคัดเลือกนักแสดงในละครโทรทัศน์ไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ที่ทำหน้าที่ในการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ไทย
2. เพื่อเข้าใจถึงกระบวนการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ ของบริษัทผู้ผลิตละครโทรทัศน์ไทย
3. เพื่อทราบถึงปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลเกี่ยวข้องกับต่อกระบวนการคัดเลือกนักแสดงในละครโทรทัศน์ไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่ในการคัดเลือกนักแสดง กระบวนการ และปัจจัยในการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ จากบริษัทผู้ผลิตละครโทรทัศน์ ในช่วงระยะเวลาระหว่าง พ.ศ. 2539 - 2541

ข้อสันนิษฐาน

1. บุคคล หรือกลุ่มบุคคล ที่ทำหน้าที่ในการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ ต้องใช้ความรู้ และประสบการณ์ พิจารณาหาเหตุผล ดูความสามารถ ของนักแสดง เพื่อทำการคัดเลือกบุคคล ที่มีความเหมาะสมให้กับละครโทรทัศน์
2. กระบวนการคัดเลือกนักแสดง ตามความสามารถ และความเหมาะสม กับบทบาท จะเป็นหลักการที่เชื่อถือคุณภาพ และความสำเร็จของละครโทรทัศน์
3. ผู้ชม และพลังทางการตลาด เป็นปัจจัยสำคัญ ที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกนักแสดงในละครโทรทัศน์

นิยามศัพท์

นักแสดง หมายถึง บุคคลที่เข้ามาสวมบทบาทการแสดง ตามบุคลิกลักษณะ ตัวละคร ในการศึกษา นี้ หมายถึง นักแสดงในละครโทรทัศน์ คือ นักแสดงหลัก นักแสดงสมทบ และนักแสดงประกอบ

การคัดเลือกนักแสดง หมายถึง การคัดเลือกบุคคลเพื่อมาสวมบทบาทเป็นตัวละครในการแสดงละครโทรทัศน์

ละครโทรทัศน์ หมายถึง ละครที่ผลิตขึ้นเพื่อแพร่ภาพออกอากาศทางโทรทัศน์ โดยเฉพาะ เป็นละครเรื่องยาวติดต่อกัน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3 , 5 , 7 และ 9

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาให้กับ บุคคลที่เกี่ยวข้อง และมีความสนใจในการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์
2. นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา และพัฒนาการคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ไทยต่อไป